

Rehabilitáció

A rehabilitáció tulajdonképpen egy szervezett tevékenység, melyet a társadalom nyújt a rokkant vagy a fogyatékos ember számára annak érdekében, hogy a megmaradt képességeikkel be tudjanak illeszkedni a közösségbe. Minden fogyatékos személynek joga van a rehabilitációra, mely jogukat a rehabilitációs szolgáltatások és ellátások igénybevételével érvényesíthetnek. Beszélhetünk orvosi, pedagógiai-gyógypedagógiai vagy foglalkoztatási rehabilitációról. Az állam ezen feladatának ellátása érdekében szervezetet hozott létre.

I. A rehabilitációs szolgáltatás

A fogyatékos személyek rehabilitációjának megvalósulása érdekében az előbb említett szervezet többek között a fogyatékos személy meglévő, illetve fejleszthető képességeinek felmérése és továbbfejlesztése érdekében megfelelő programtervezetek kidolgozásához szempontrendszer ad ki; megszervezi a rehabilitációs programban megjelölt szolgáltatásokhoz, ellátásokhoz való hozzáférést; figyelemmel kíséri a

rehabilitáció folyamatában közreműködő szervezetekkel, személyekkel való együttműködést és a rehabilitációs tevékenységet; a rehabilitáció során alkalmazható segédeszközt dolgoz ki és fejleszt; kidolgozza a segítő szolgálatok, illetve azok hálózatának kialakításánál figyelembe veendő szempontokat; és a rehabilitáció folyamatáról, a szolgáltatást nyújtó szervezetekről és az általuk nyújtott rehabilitációs szolgáltatásokról szóló információkat gyűjt a fogyatékos személyek, családtagjaik, segítők tájékoztatása érdekében.

II. Rehabilitált munkahelyek

A rehabilitáció eredményes alkalmazásának egyik módja a fogyatékos személyek foglalkoztatási rehabilitációjának elősegítése. Amennyiben munkahelyekről, munkavállalásról beszélünk, úgy szót kell ejtenünk a megváltozott munkaképességű személy fogalmáról is (mely nem szinonimája a fogyatékos személynek, hanem annál egy szélesebb körű, tulajdonképpen gyűjtő fogalom, ami a munka világához kapcsolódik). A foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról szóló 1991. évi IV. törvény szerint megváltozott munkaképességű az a személy, aki testi vagy szellemi fogyatékos,

vagy akinek az orvosi rehabilitációt követően munkavállalási és munkahely-megtartási esélyei testi vagy szellemi károsodása miatt csökkennek.

A megváltozott munkaképességű személyek ellátásairól és egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXCI. törvény (továbbiakban Mmtv.) szabályozza a munkáltató rehabilitációs hozzájárulás fizetési kötelezettségét. A munkaadó köteles rehabilitációs hozzájárulás fizetésére ha nem felel meg a kötelező foglalkoztatási szintnek (ami azt jelenti, hogy 25 főt meghaladó munkavállaló esetén legalább a foglalkoztatottak 5 %-a megváltozott munkaképességű személy). Azon munkahelyek, melyek az Mmtv szerint meghatározott szempontok szerint megváltozott munkaképességű személynek tekintett munkavállalót alkalmaznak, kedvezményeket és támogatásokat vehetnek igénybe; a szabályozás tehát nemcsak a munkavállaló számára próbál ideálisabb körülményeket teremteni a kereső tevékenység folytatásához, hanem munkahelyteremtésre próbálja sarkallni a munkáltatókat is. A munkáltató adókedvezményben részesülhet megváltozott munkaképességű munkavállaló foglalkoztatása esetén. A megváltozott munkaképességű munkavállaló az Mmtv. 26.§-

a szerint – külön törvényben meghatározott szabályok szerint – rehabilitációs kártyát igényelhet. A rehabilitációs kártya célja a munkaadói terhek csökkentése. A rehabilitációs kártya kiállításához szükséges eljárás lefolytatásáról az illetékes kormányhivatal rehabilitációs hatósága intézkedik – és eljárása keretében adatot szolgáltat az adóhivatal részére a rehabilitációs kártyára való jogosultság fennállásáról is -. (A rehabilitációs kártyára vonatkozó egyéb részletszabályokat a 33/2012. (XII.5.) NGM rendelet szabályozza.) A jogszabály szerint többek között az a megváltozott munkaképességű személy jogosult a rehabilitációs kártyára, akinek az előbb említett szakigazgatási szerv által lefolytatott eljárása során végzett komplex minősítése azt megalapozza, vagy rehabilitációs járadékban részesül, illetve meghatározott csoportú rokkantsági, baleseti nyugdíjban vagy rendszeres szociális járadékban részesül. A minősítést orvosi vizsgálat, foglalkozási rehabilitációs szakértői vizsgálat és szociális szakértői vizsgálat alapján végzik, és a hatóság a minősítésről hatósági bizonyítványt állít ki. Ki kell emelni, hogy a vizsgálaton az igénylő köteles megjelenni. A jogosultságot igazoló rehabilitációs kártyát ezt követően az adóhivatal állítja ki. Amennyiben érvényes reha-

bilitációs kártyával rendelkezik a megváltozott munkaképességű személy, úgy foglalkoztatása esetén – a rehabilitációs kártya érvényessége alatt – a bruttó munkabér (egyéni vállalkozó által saját maga, illetve a tag után) a kifizető által megállapított adóalap, de legfeljebb a minimálbér kétszeresének a 27 százalékaival csökkenthető a szociális hozzájárulási adó. Az adókedvezmény kizárólag a rehabilitációs kártya érvényessé válását követően vehető igénybe.

Meg kell említeni, hogy a munkáltató külön jogszabály szerint szabályozott akkreditáció szerzését követően támogatást vehet igénybe a munkahelyteremtés érdekében. A 327/2012. (XI.16.) Kormányrendelet rendelkezik a megváltozott munkaképességű munkavállalókat foglalkoztató munkáltatók akkreditációjáról, mely alapján a munkavállaló munkahelyteremtési támogatásra jogosult a munkahely-teremtési támogatásról szóló hatósági szerződés (azaz munkahely-teremtési szerződés) alapján. Amennyiben a munkáltató pályázaton nyeri a munkahely-teremtési támogatást, úgy a támogatás feltétele, hogy a rendelkezésre állás időtartama alatt a munkáltató az új vagy átalakított munkahelyet fenntartja, és ezen a munkahelyen a munkahely-teremtési szerződésben meghatá-

rozott létszámban újonnan alkalmazott megváltozott munkaképességű munkavállalót foglalkozta (ez a munkáltató foglalkoztatási kötelezettsége).

III. Rehabilitációs ellátás

Amennyiben rehabilitációs ellátásról beszélünk, úgy ez egyaránt jelenti a pénzbeli ellátás igénybevételét, valamint a rehabilitáció sikeres megvalósulása érdekében szükséges szolgáltatások igénybevételét. Az ellátásra való jogosultság alapja a rehabilitációs hatóságnak az a komplex minősítése keretében meghozott határozata, mely alapján a jogosultak rehabilitációs ellátásban vagy rokkantsági ellátásban részesülnek. Ezen ellátás a megállapítására irányuló elsőfokú hatósági eljárást lezáró érdemi döntés keltét követő naptól, a rehabilitációhoz szükséges időtartamra – de legfeljebb 36 hónapra – állapítható meg. Az ellátás időtartamát meghosszabbítani nem lehet, azonban a korábbi komplex minősítést követően bekövetkező egészségkárosodás, és a jogosultság további feltételeinek fennállása esetén az ellátás ismét megállapítható.

2016. május 1-jén lépett hatályba a 2016. évi XXVI. törvény az egyes szociális és gyermekvédelmi tárgyú, valamint a megváltozott munkaképességű személyek ellátásait érintő törvények módosításáról, mely jogszabály jelentős változásokat hozott többek között a rehabilitációs ellátás szabályozása körében is; ugyanis módosította az Mmtv. szabályait. Míg a korábbi szabályozás szerint minden évben a 2012. évi minimálbér összegét vették alapul az ellátás összegének megállapítása során, addig az új szabályozás eredményeként minden évben az évenként megállapított minimálbér alapösszegét figyelembe véve számítják ezen pénzbeli ellátás összegét. Fontos változás, hogy az új szabályozás a már megállapított ellátásokra is vonatkozik, azaz a már megállapított ellátásokat (és természetesen a jövőben megállapítandó ellátásokat) a kötelező nyugdíjmelés mértékével évente emelni kell.

Ha az ellátást igénybe vevő foglalkoztathatósága rehabilitációval helyreállítható, úgy általában a részére folyósítható rehabilitációs ellátás havi összege a havi átlagjövedelem 35 %-a (de legalább a jogszabályban meghatározott mértékű alapösszeg 30 %-a és legfeljebb ugyanezen alapösszeg 40 %-a). Azonban abban az esetben, ha az igénybe vevő tartós foglalkoztatási rehabilitációt igényel, úgy az ellátás havi összege a

havi átlagjövedelem 45 %-a (de legalább a jogszabályban meghatározott mértékű alapösszeg 40 %-a és legfeljebb ugyanezen alapösszeg 50 %-a).

Új rendelkezés, hogy amennyiben havi átlagjövedelemmel az ellátást igénybe vevő nem rendelkezik, úgy a részére folyósítható rehabilitációs ellátás havi összege a jogszabályban meghatározott mértékű alapösszeg 30 %-a (ha az igénybe vevő foglalkoztathatósága rehabilitációval helyreállítható); vagy a 40 %-a (ha az igénybe vevő tartós foglalkoztatási rehabilitációt igényel).

A korábbi szabályozás szerint a rehabilitációs ellátás mellett csak szigorú szabályok – többek között munkaidő-korlát – betartásával lehetett munkát vállalni. Azonban 2016. május 1-jétől akár teljes munkaidőben is lehet dolgozni a rehabilitációs ellátás mellett. Ma ugyanis azt kell szem előtt tartani, hogy az ellátás melletti bruttó kereset összege három egymást követő hónapban se haladja meg a mindenkori minimálbér másfélszeresét; illetve egyéni és társas vállalkozó esetében – ha a vállalkozó vagy vállalkozás főtevékenysége legalább középfokú iskolai végzettséget vagy középfokú szakképzettséget igényel – úgy az ellátás melletti bruttó kereset összege három egymást követő hónapban se haladja meg a

garantált bérminimum másfélszeresét. (Ezen szabályok megsértése esetén a rehabilitációs ellátást megszüntetik.) Amennyiben az előbb említett 3 hónapon keresztül a rehabilitációs ellátás mellett szerzett jövedelem meghaladja a minimálbér másfélszeresét, vagy a rehabilitációs ellátásban részesülő személy egészségi állapotában tartós javulás vagy rosszabbodás következik be; továbbá ha keresőtevékenységet folytat vagy ezen tevékenység megszűnt, úgy a rehabilitációs ellátásban részesülő személynek csak 10 napja van arra, hogy értesítse a rehabilitációs hatóságot.

A jogszabály részletesen szabályozza az ellátás megszűnésének és megszüntetésének eseteit, így azt a kiemelt esetet is, amely esetben a pénzbeli ellátás jogalap nélkül felvett ellátásnak minősül és azt az igénybe vevőnek vissza kell fizetnie.